בס"ד

נכנסים אל הלב

רשימת זכרונות ונקודות חינוכיות שנשמעו מתלמידים. על הרב אריה יהודה פלדמן זצ"ל

בלתי נשכח

"דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב", המליץ יבלחט"א גאב"ד מאקאווא שליט"א בהגדירו את הכוח המיוחד של רבי אריה יהודה פלדמן זצ"ל שדבריו חדרו לעומק הנפש. כנראה שככל שהם יוצאים ממקום עמוק יותר, כך אף נכנסים יותר עמוק. רק כך ניתן להסביר איך מלמד יכול להקרין ולהשפיע לטווח כה ארוך, שגם אחרי יובל וחצי יזכרו התלמידים בערגה במחנכם, כשמסריו ושיעוריו עדיין יאירו להם את הדרך.

יש גירסא דינקותא של ללמד גמרא. גם בזה עסק רבי אריה יהודה – ר' יידל כפי שנתכנה - והכניס בתלמידיו הבנת הנלמד בחשק ובשמחה. אך חלק ניכר משנותיו בשדה החינוך, היה מלמד בגיל של לימוד קריאה - בו מכוונים ומנווטים את תחילת דרכו של התלמיד. האם גם שם ניתן כה להשפיע? האם יתכן שסבא רבא לנינים ייזכר בציורים ששורטטו על הלוח של הכיתה לפני שמונים שנה? רבי יידל יוכיח, שהכלל של הצלחה בחינוך זה שיגיע מהפנימיות, מהמהות, ממקום של אמת. אי שם בנקודה הפנימית, שלא יתכנו שמה זיופים או מצוות אנשים מלומדה.

זהו הסוד של המחנך רבי אריה יהודה פלדמן. זוהי הדרך שתלמידים בני שמונים ויותר, ממשיכים לספר בערגה על המלמד שלהם בכיתה א', שהציור של היוונים שהוא צייר (עם הגירים והלוח של פעם), לא נחרט רק על הלוח אלא גם בעצמותם ועצמיותם לנצח. כל חנוכה הם יזכרו בסיפור שמחנכם הצליח להחדיר בהם ולגעת בנימים הכי פנימיים. יגיע חג השבועות ותלמידים שהיום הם מחנכים בעלי שם, שמלמדים ומנחילים לתלמידיהם שיעורים בדרכי החסידות, אך אי שם בלב צפה להם כל שנה מחדש ההארה הייחודית שמחנכם האיר להם בימי ינקות. כך זה בכל חג ומגוון הזדמנויות. הזכרונות והרשמים אינם עוזבים ומלווים אותם לאורך חייהם.

אכן הוא היה רק מלמד בתחילת דרכם של התלמידים, אך הסבלנות והלב הרחום הם אלו שהכריעו וכבשו את לבבות התלמידים. רבי אריה יהודה זעק חינוך בכל מהותו. "זעק" היא רק מילה מושאלת, כי לעולם הוא לא הרים את קולו. את זה הוא לא ידע לעשות. זעקתו הגיעה דווקא מהשקט, הצניעות והפשטות שבה ניהל את חייו. סדר יומו התחיל בשעה שלוש לפנות בוקר, כשהוא יוצא מהצריף הפשוט ברחוב המייסדים (שה"בית ישראל" זי"ע בעת הגיעו לנחם בשבעה הפליא על הפשטות של הבית, ושרוח של נוסטלגיה עולה אצל כל התלמידים, בהיזכרם בבית של רבם ומחנכם), וממשיך משם לטבול במקווה טהרה - עליה הקפיד ללא פשרות - ובהמשך מכין את עצמו לתפילה, שארכה "כל יום" מספר שעות, כשהוא מתפלל כל מילה "כמונה מעות" וכבן המתחטא אצל אביו. לעולם לא התיישב באמצע תפילתו. לא בכדי בחרו בו לשמש כשליח ציבור בימים הנוראים מדי שנה. תפילותיו – שבשפו"א לא הסכים לקבל עליהם תשלום, השפיעו לטובה על כל שומעיהם.

אחרי תפילות כאלו, מה הפלא שצמחו כאלו תלמידים!

רואים את הקולות

הפרס הכי גדול, היה לקבל ממנו סיפור. וכל התלמידים הגיעו ממרחקים למתמידים בשבת אחה"צ ללא צורך בפרס נוסף מעבר לסיפור המרתק. הם מספרים, שאת אותם סיפורים מלאי רגש הם מעבירים כבר לבני שלשים ורבעים. כי זה פשוט עטף אז את כל ישותם וחרוט בלבבם עד היום. "חווינו את הסיפור כאילו וזה קורה בהווה", אמרו התלמידים. "יכולת להרגיש כביכול ואתה משתתף בסעודה של "קמצא ובר קמצא", והרגשת איך שפילח את לב המספר עד סף דמעות כשמתאר את חורבן ביהמ"ק".

כל חניכיו הרגישו את זה ולא בגלל המילים אלא בגלל הצורה שהדברים הועברו, "בגלל הלב", מספרים התלמידים שאחד מהם רשם, "לא רק בסיפורי אגדה הצליח לרתקנו ולהשאיר בנו רושם עד היום. לזכרון עולם ייחרטו בליבי סיפורי התורה אותם סיפר מדי שבוע", והוא ממשיך ומפליג בזכרונו ומתאר בציוריות, מגוון דוגמאות שקצרה היריעה מלהכילם, כשמנמק: "לא היה זה סתם סיפור של הנכתב בתורה, הוא הצליח לשלב ולפשט עומק המדרשים ועוד מפרשים, עד שילד בן כיתה א' ישכיל להבינם".

יש מושג שלומדים את פדגוגיות החינוך, אך לא תתכן הצלחה יותר גדולה, מעבר לאהבה אמיתית לתלמיד ואכפתיות שיצליח. רק אם זו הדרך, הרי עיניו ולבו של המחנך - הפדגוג שם כל הימים, לחנך, להדריך ולהאיר. כך היה ר' יידל ולכן לעולם לא לקח לעצמו חופשה מעבודתו, כמסירות של רב שמואל בר שילת המופיעה בחז"ל, שתמיד היתה דעתו על התלמידים. אם זה בשבתות אחה"צ, או בזמנים שדרך העולם לנפוש. המחנך ומטווה הדרך נמצא בשטח ודואג למסגרת לתלמידיו במגוון צורות, לפעמים היו אלו תלמידים שעלו לביתו ללמוד משניות או באופנים אחרים. תמיד דעתו ולבו עליהם. ולמה צריך הפסקה בין השיעורים? אם לא לתת לעוד תלמיד שיעור פרטי ואת היכולת ללמוד קריאה. כך הוא השכיל לנצל אף את הפסקותיו לעזור לילדים חלשים.

שלא על מנת לקבל פרס

וכי רבי אריה יהודה משופע בנכסים? לא, חייו חיי צמצום. וכי לכן ייקח כסף על כל הזמנים הנוספים שלימד? אם במשלוח מנות בפורים יחטט במשלוח ויחזיר את המעטפה לתלמיד (!), למרות שההורים יתחננו שהוא ייקח כשהם מנמקים שזה רק מקצת שכר על רוב מאמציו לחנך את ילדיהם, וכי בזמנים אחרים יוסיף למשכורתו? הרי זה לא מגיע בחשבון.

אך הפלא הגדול שאינו נתפס, זה איך הצליח לשלב בו זמנית את שלל תפקידיו, כמנהל של הת"ת המקומי בכפר עטה והסניף בשיכונים, יחד עם ניהול בית הספר (וגם סמינר משך תקופה בת כמה שנים), משולב עם היותו מחנך בכיתה, והכל בשיא הרוגע שכה אפיין אותו? חלק הארי מתפקידיו הוא ביצע לבד – כשהוא גם משמש כמזכיר, אך ללא מחשבה לקבל תוספת במשכורתו. כשפעם הגיע תקציב מיוחד, אפילו לא העלה על בדל במחשבתו לקחת קצת לעצמו. "הכל" הלך עבור שיעורי עזר לתלמידים. כל כולו היה למען התלמידים.

התלמידים מספרים עד היום בערגה, איך שהסתכלו עליו והתנהגותו זעקה חינוך ויר"ש. שח מחנך גדול: "החינוך לא היה מיועד לפרנסתו, אלא היה דם התמצית שלו, כל הבעת פנים, כל תנועה היה ניתן ללמוד ממנה יר"ש; מדרך אכילתו, מכך שלעולם לא הוריד כובע בעת שיעוריו, גם בקיץ הלוהט (ואז לפני יובל פלוס, לא היו מזגנים!) ומכל תהלוכותיו".

בצדי דרכים

נקודה אחת ונוספת לציון - על התבטלותו לצדיקים: רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל, שבהיותו המרא דאתרא בקרית אתא, הביא את ר' יידל לכהן כמחנך, ומאז היה ר' יידל כרוך אחריו ואף כתב את שיעוריו. כך נשאר מקושר אל רבותיו הגדולים, אצליהם למד בצעירותו לפני עלותו ארצה, ואף עזר להם מאוד בממון ובמעש כפי שמשתקף ממכתבי ההערכה שכתבו אליו. אצל כל צדיקי אותו הדור היה בטל ומבוטל והרבה לנסוע אליהם ואף לקחת את ילדיו שיראו את זיו פני תוארם, בפרט אצל כ"ק אדמו"ר ה"בית ישראל" זי"ע, שאמר עליו גדולות ואף התבטא שהיה מקושר אליו.

לא נס ליחה

כי כה הוא היה, חי חיי צניעות ופשטות וברח מן הכבוד, ולכן סוף הכבוד לבוא ולמרות שגמר לכתוב את מסכת חייו לפני כה הרבה שנים ומספר דורות, ממשיכה דרכו הייחודית להאיר למאות מתלמידיו ובני משפחתו הענפה שיבלחט"א – שרוב רובם לא זכו להכירו אך גדלו על מורשתו. גם כעבור יובל שנים ממשיכים להיכתב פירושים רבים מכח כוחו. תם ולא נשלם את אשר עבד כה עבד להחדיר ולהנחיל ואף במאמר זו הובאו אך נקודות אחדות. יהי זכרו ברוך

מטבע הדברים ומניסיון העבר יעורר הנכתב הרבה נוסטלגיה וזיכרונות אצל תלמידיו החיים אתנו לאוי"ט. אבקש לקבל זיכרונות אלו וכן כל דבר הקשור לספר תולדותיו "מחנך של פעם" למייל tiud.sbf@gmail.com בתודה מראש.